

Oslo, 18.09.2020

Norsk kritikerlag ønsker med dette innspillet til utvalget for Fremtidens arbeidsliv å sette fokus på vilkårene til selvstendig næringsdrivende i kulturbransjen generelt, og på frilanskritikernes vilkår spesielt. De fleste av medlemmene i Norsk kritikerlag er selvstendig næringsdrivende, og ikke fast ansatt. Til tross for at selvstendig næringsdrivende betaler mer i trygdeavgift – 11,4 prosent mot lønsmottagernes 8,2 prosent – har de hverken rett på arbeidsledighetstrygd, yrkesskadetrygd eller tjenestepensjon fra staten. Tanken er at frilanserne selv skal sette av midler som dekker pensjon, sykdom og uteblitte oppdrag. For å gjøre det, må de ha en inntekt på rundt 35 prosent mer enn fast ansatte i samme bransje, men det er dessverre ikke tilfelle.

«Frilansundersøkelsen 2019»

<https://frittord.no/attachments/9d5d24998697471792def294b3c0fad3e71e2794/126-20191220154923245001.pdf>, som ble initiert av Fritt Ord, viser at halvparten av alle fulltidsarbeidende frilansere som er medlemmer i Norsk kritikerlag, Pressefotografenes klubb eller NJ Frilans tjener 450.000 kroner eller mindre i året. Av dem med blandingsinntekt tjener 78 prosent 450.000 kroner eller mindre. Når det gjelder kritikerne, bekreftes denne situasjonen av Kritikerundersøkelsen 2017 <https://kritikerlaget.no/saker/kritikerundersokelsen-2017>.

Selvstendig næringsdrivende tilbyr en fleksibilitet som de ikke kompenseres for honorarmessig. De står alene i forhandlinger, og mange av Kritikerlagets medlemmer er redde for å miste oppdrag om de krever Norsk kritikerlags eller Norsk Journalistlags (NJ) veiledende frilanssatser. Medlemmene våre melder også om stagnerte honorarer. Blant kritikerne mottok bare én av tre høyere honorar i 2017 enn i 2012 (Kritikerundersøkelsen 2017). Ifølge Frilansundersøkelsen 2019 opplever bare ni prosent at oppdragsgivere stort sett respekterer de veiledende satsene, som for kritikernes del er satt av Norsk kritikerlag <https://kritikerlaget.no/kritikerlaget/satser-for-kritikk..>

Selv om det alltid vil innebære risiko å være selvstendig næringsdrivende, er gapet mellom rettighetene til fast ansatte og de selvstendig næringsdrivende for stort i dag. Koronasituasjonen viser med særlig tydelighet at det er behov for reformer som gir større sikkerhet for selvstendig næringsdrivende med lav inntekt — hvilket er normen i et oppdragsbasert kulturliv. Dette er tiltak Kritikerlaget mener bør inn i en slik reform:

- (1) Minstefradrag på næringsinntekt tilsvarende minstefradrag på lønnsinntekt.
- (2) Definerings av begrepene «oppdragstaker» og «oppdragsgiver» i lovverket.
- (3) Krav om at oppdragsgivere som mottar statlig støtte skal holde seg til rammeavtaler og frilanssatser satt av de respektive bransjenes egne forbund.
- (4) 100 % sykedekning etter 17. dag for frilansere.
- (5) Pensjonskasse for personer med kombinasjonsinntekt.
- (6) En ordning tilsvarende dagpenger for selvstendig næringsdrivende.

Dette er tiltak som også NJ frilans og Creo støtter,
jamfør <https://www.dn.no/innlegg/arbeidsliv/koronadebatt/permittinger/innlegg-en-1-mai-hilsen-pa-vegne-av-frilansere-og-andre-selvstendig-naringsdrivende/2-1-799996>.

Gjennomføringen av disse tiltakene er helt nødvendige for å sikre kritikernes prekære arbeidssituasjon, men også arbeidssituasjonen til alle andre selvstendig næringsdrivende i kultursektoren.

Vennlig hilsen

Heidi Bale Amundsen
Styreleder i Norsk kritikerlag